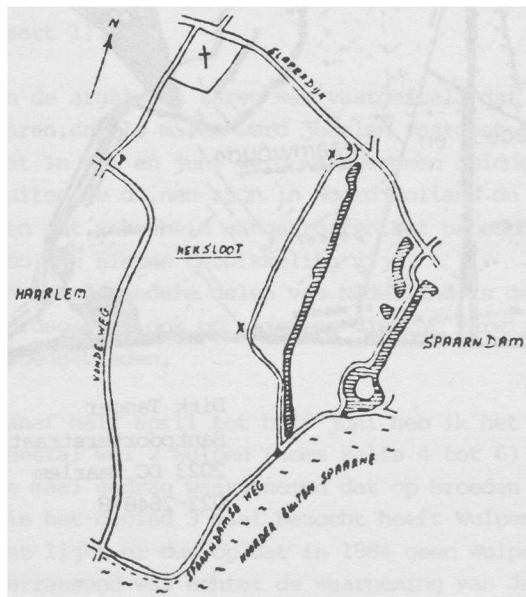

DE HEKSLOOT, BROEDVOGELINVENTARISATIE 1984.

De Heksloot is een oud poldertje, gelegen aan de noord-oostkant van Haarlem tussen Vondelweg, de Spaarndamseweg en de Slaperdijk. Het scheidt de bebouwing van Haarlem-Noord en Spaarndam.

In voorgaande jaren werd hier ook geïnventariseerd zodat we de ontwikkeling van het aantal broedvogels kunnen volgen.

De laatste jaren tellen we dit gebied volgens de "karteringsmethode" d.w.z. dat alle belangrijke waarnemingen (dat zijn waarnemingen die potentiële broedvogels betreffen) op een kaart worden ingetekend. Aan het eind van de telling bepaalt men dan het minimum aantal en het maximum aantal broedvogels. Min. en max. aantal zijn afhankelijk van specifiek gedrag van de soort in zijn broedbiotoop. Aan de hand van dit gedrag worden zekere (min. aantal) en waarschijnlijk (max. aantal) broedvogels vastgesteld. Voor een uitvoerige beschrijving van de telmethode verwijzen we naar ons artikel over de Heksloot in de Fitis nr. 1984.

De resultaten van deze inventarisatie zijn de optelsom van 4 tellingen gedurende het broedseizoen. We telden op 29 april, 25 mei, 10 juni en 25 juni.

Het weer was vrij slecht in het voorjaar. Er was veel regen, ook tijdens de tellingen. De telling van 20 mei werd daarom uitgesteld tot 25 mei. Mogelijk is dat het vrij slechte weer onze telling negatief beïnvloedde. Met slechter weer laten zich immers minder vogels zien.

Onze telling omvat alleen de weidevogels en de in de polder veel voorkomende eenden. De volkstuinjes, de begraafplaats met de bosjes er omheen en de boerderijen (zwaluwen) hebben we niet in onze telling betrokken. Hieronder bespreken we de broedvogels per soort. We vergelijken de aantallen met de voorgaande jaren en kijken naar de tendensen die zijn waar te nemen.

Kievit.

Op 29 april, toen het gras nog erg kort was telden we 78 paren. Vele van deze paren zaten op nesten die we vanaf de wegen rond het gebied en het wandelpad er dwars door heen met onze telescoopkijker (25-50x vergroting) goed konden waarnemen. Als we alle solitaire vogels erbij optellen komen we tot een schatting van 78-112 broedparen in 1984. Een lichte toename vergeleken met vorig jaar. Dat is vrijwel hetzelfde vergeleken met de telling uit 1982 die door R. van Beusekom van Prov. Waterstaat werd verzorgd. De Kievit is dus erg constant in dit gebied.

Dit jaar werd gelukkig weer vrij laat in het seizoen gemaaid, terwijl sommige gedeelten van het gebied (het natte middenstuk met rijke flora als boterbloem en zuring) helemaal niet werden gemaaid. Op de gedeelten die wel werden gemaaid heeft dit maaien zeker jonge vogels het leven gekost. 25 juni troffen we op een zojuist gemaaid stuk grasland een paartje met slechts één klein jong aan. De andere jongen zijn vrijwel zeker omgekomen.

Tureluur.

Deze broedvogel neemt af in ons telgebied. We kwamen tot een schatting van 14-18 broedparen wat een langzame maar duidelijke achteruitgang betekent t.o.v. voorgaande jaren.

Op 25-6 telden we 4 paren met resp. 3, 2, 2 en 3 jongen. Late tellingen worden bemoeilijkt door het hoge gras maar het lijkt ons belangrijk de soort de komende jaren scherp in de gaten te houden.

Grutto.

Ook de Grutto lijkt langzaam maar zeker op de terugtocht. We kwamen dit jaar tot het minimum aantal van 19 broedparen. Het max. aantal was 30. Het lijkt ons dat deze soort hier in aantal afneemt zoals ze in het hele land afneemt. Oorzaken van deze afname die ons gebied betreffen en juist m.b.t. deze soort, zijn voor zover we kunnen overzien, niet opgetreden.

Scholekster.

De Scholekster hebben we dit jaar wat meer aandacht gegeven omdat het bij deze vogel nogal moeilijk vast te stellen is of ze daadwerkelijk broeden. Nesten zijn moeilijk te vinden en duidelijk territoriumgedrag, afleidingsgedrag en nestgedrag zijn moeilijker waar te nemen dan bij andere soorten.

Op 10 juni telden we 50 "gepaarde" vogels wat volgens de telmethode neerkomt op een min. aantal van 25 paren. Het is overigens de vraag of het hier allemaal broedparen betreft of paren die slechts een biotoop bezet houden zonder te broeden zoals bij deze vogel wel vaker voorkomt. Daarnaast telden we het hele jaar door nog vele schijnbaar solitaire

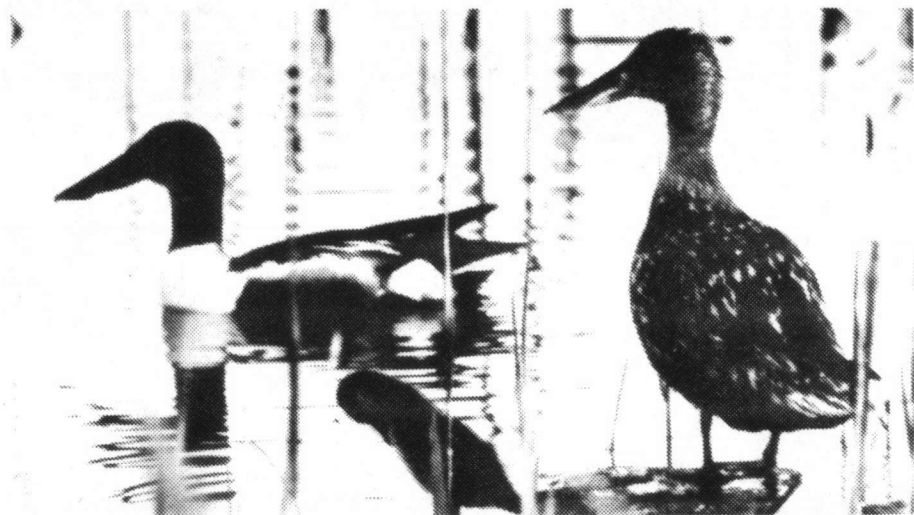
vogels die,zo is de ervaring,lang niet alle solitair zijn.Het maximum aantal "broed"paren komt indien je deze vogels bij die 25 optelt hoger uit en voor dit jaar op 42.Dat betekent een lichte toename t.o.v. 1982. Het is een grote toename t.o.v. 1983 maar deze toename is vertekend doordat we in 1983 nogal wat moeite hadden met het tellen van deze soort. De Scholekster gaan we het komend jaar wat uitgebreider bestuderen en in komende verslagen met wat meer aandacht behandelen.

Watersnip.

De Watersnip is er nog steeds,maar hoe lang nog?Op 10 juni telden we 2 baltende ♂♂ wat ons tot een max. schatting van 2 broedparen brengt.Mini-maal broedde er één paar omdat we op alle tellingen in een bepaalde hoek van ons terrein de snip tegenkwamen.Het is echter duidelijk dat deze soort onder druk staat.

Slobeend.

De Slobeend komt veelvuldig tot broeden.De aantallen schommelden dit jaar tussen de 12 en 25 broedparen.Dat is constant vergeleken met vorig

SLOBEEND ♂ + pul.

jaar en hoog vergeleken met 1982.Mogelijk is dat het max. aantal van 25 aan de hoge kant is aangezien dit getal bepaald wordt door het aantal solitaire ♂♂ dat gedurende het broedseizoen wordt geteld.Deze ♂♂ zijn er veelvuldig maar het is denkbaar dat deze vogels in de Heksloot fourageren terwijl de ♀♀ elders broeden.

Knobbelzwaan.

Drie keer hebben Knobbelzwanen een broedpoging gedaan. Slechts één paar bracht 2 jongen groot. Net als vorig jaar werden 2 nesten, waarschijnlijk door mensen verstoord. Onduidelijk is wie het op deze nesten heeft voorzien en het lijkt ook moeilijk om in dit toegankelijke terrein beschermen-de maatregelen te nemen.

Meerkoet.

Deze vogel komt in steeds grotere aantallen tot broeden. Afgelopen jaar telden we 20-27 broedparen, een duidelijke toename in vergelijking met voorgaande jaren.

Bergeend.

Deze eendesoot bezorgt ons veel hoofdbrekens. Het hele jaar door zijn ze in flinke aantallen aanwezig, maar duidelijke broedgevallen hebben we in 1984 niet geconstateerd. De vogels hebben een duidelijke voorliefde voor de weilanden rond de bunkers. Hoogstwaarschijnlijk komen er enkele broedparen tot broeden in de bunkers die voor het grootste gedeelte zijn dichtgemetseld, maar waarvan er enkele toch nog gaten hebben die voor deze holenbroeder toegankelijk zijn.

10 Juni telden we maar liefst 9 paar in ons gebied maar ook later in het seizoen hebben we geen vogels met jongen gezien. Bekend is echter dat Bergeenden dicht na het uitkomen van de jongen naar open water wegtrekken. Onze schatting blijft daarom vaag: 0-9 broedparen.

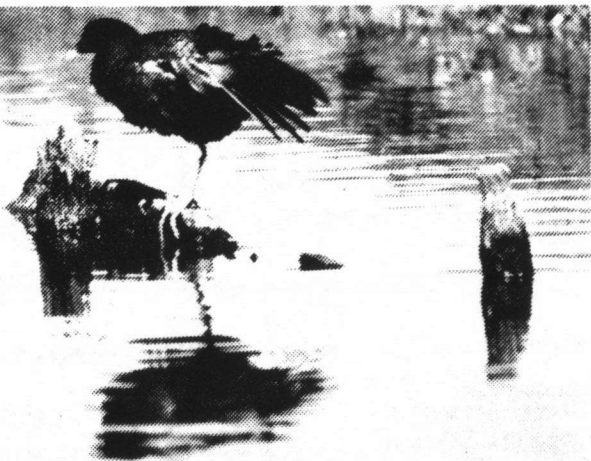
Wilde Eend.

De Wilde Eend komt talrijk voor in ons telgebied. We telden 15-35 paren, wat vrijwel hetzelfde is als het voorgaande jaar. Op 25-6 telden we 7 ♂♂ met resp. 4, 3, 4, 9, 8, 4 en 4 jongen. Daarnaast hielden zich in de sloot rond de begraafplaats 7 volwassen exemplaren op met in totaal 32 jongen. Opgeteld levert dit 14 volwassen vogels op met 68 jongen. Dat is precies het aantal jongen dat we een jaar daarvoor op 15 juni telden. Rond deze tijd heeft een ♂ dus gemiddeld nog 5 jongen.

Waterhoen.

Het Waterhoen blijft constant: 5-15 broedparen. De marge tussen het min. en max. aantal broedparen is vrij groot wat veroorzaakt wordt doordat dit toen een verborgen leven leidt en broedgevallen niet gemakkelijk vast te stellen zijn.

Bekend is dat deze vogel erg te lijden heeft van strenge winters wat het volgend broedseizoen vrijwel zeker tot uiting zal komen in een sterke afname.

WATERHOEN.

Wintertaling.

Eindelijk stelden we een zeker broedgeval vast van de Wintertaling. Op 25 mei lokte een ♀ Wintertaling ons met haar bekende lokgedrag (verlamde vleugel) weg van haar nest in hoog grasland. Die dag telden we in het gebied 3 ♂♂ en 1 paartje. Ook later in het jaar telden we solitaire ♂♂ wat er op wijst dat meerdere paren tot broeden kwamen. Schatting: 1-4 broedparen.

De Zomertaling zagen we deze zomer niet hoewel dat niet uitsluit dat deze schuwe eendesoot in het gebied aanwezig was.

Kuifeend.

Ook van de Kuifeend konden we geen broedgeval vaststellen hoewel het hele jaar door exemplaren aanwezig waren. We komen tot een schatting van 0-5 broedparen.

Fuut.

Deze soort blijft op het hoge niveau van 8-12 broedparen. De overbevolking rond de forten neemt iets af en we zien dat er een aantal broedparen de voorkeur geven aan de smalle strook riet in het Spaarne langs de Spaarnedamseweg. Wellicht waren de 7 broedgevallen van vorig jaar in een relatief klein stuk water toch te veel van het goede. Nu broedden in hetzelfde water nog 5 paren.

Veldleeuwerik.

Deze vogel lijkt iets in aantal af te nemen. Telden we vorig jaar nog 6 territoria, dit jaar waren het er 3 met zekerheid en mogelijk 5. We zullen het komend jaar wat meer aandacht aan dit kleine vogeltje schenken dat eigenlijk alleen opvalt door zijn luide baltsvluchten.

Graspieper.

De Graspieper blijft constant op 5-10 broedparen. Dit vogeltje blijkt erg nieuwsgierig als je stilletjes in het gras gaat zitten. Meerdere keren kwam een exemplaar al voedsel zoekend zeer dicht bij ons.

↖
GRASPIEPER

Rietgors.

In de paar kleine rietvelden en rietkragen waren dit jaar meer Rietgorzen aanwezig dan vorige jaren. 2 keer zagen we een voerend echtpaar. Daarnaast telden we in andere gedeelten meerdere keren zingende ♂♂. Schatting: 2-6 broedparen.

De Rietzanger was er in een aantal van 1-2 broedparen.

De Bosrietzanger hebben we niet gehoord. Het is mogelijk dat we deze soort over het hoofd hebben gezien.

Kleine Karekiet.

Deze vogel is ook elk jaar een constante broedvogel; dit jaar met 3-6 broedparen. Opvallend is dat al deze typische rietvogels in zulke kleine rietkragen als in de Heksloot zich schijnbaar prima thuisvoelen. Het is ons opgevallen dat al deze rietvogels vooral s'avonds en volgens de literatuur ook s'ochtends voor zonsopkomst een verhoogde zangactiviteit aan de dag leggen. Dit pleit ervoor deze soorten nog eens intensiever te inventariseren middels avond- en ochtendtellingen. Deze tellingen zullen we komend jaar uitvoeren en het is mogelijk dat dat de aantallen positief beïnvloedt.

Witte Kwikstaart.

Dit jaar stelden we een broedend paartje vast in het genaaltje langs de Slaperdijk. Een tweede paartje broedde bij een van de boerderijen omdat we daar op 25 juni een voerend ouderpaar met 2 jongen aantroffen.

Ook dit jaar broedde de Ringmus onder de pannen van het gemaaltje. Ook de Torenvalk zagen we veel in de Heksloot jagen en eenmaal troffen we hem aan bij een nestkast in een van bomen rond de begraafplaats. Het is mogelijk dat hij daar tot broeden kwam.

Conclusies.

Vele soorten handhaven zich in de Heksloot in relatief hoge aantallen broedvogels. De oppervlakte van de polder omvat 164 ha. waarvan circa 144 ha. grasland.

De dichtheid per 100 ha. voor de Kievit komt omgerekend op 54-78 broedparen wat vergeleken met andere weidevogelgebieden een zeer hoge score betekent.

Een duidelijke toename is te zien bij de Scholekster en de Meerkoet, soorten die ook landelijk gezien goede jaren doormaken.

Een duidelijke afname zien we bij de Grutto en de Tureluur, typische weidevogels die in ons land door meerdere factoren nogal sterk onder druk staan. Iets meer over deze factoren bespreken we in ons hierna volgend artikel dat specifiek ingaat op de Kievit.

Verrassend voor ons was de vaststelling van een broedgeval van de Wintertaling al duidde de aanwezig van deze soort in voorgaande jaren al op mogelijke broedgevallen.

Nieuw in ons gebied is de Witte Kwikstaart, een vogel die ook eigenlijk hier thuishoort. Daarnaast was de Koekoek een nieuwkomer die het waarschijnlijk voorzien had op de nesten van de rietvogels. Deze laatste handhaven zich in bescheiden mate al lijken ons de aantallen vrij hoog gezien de kleine stukjes riet die deze vogels ter beschikking hebben.

Het is o.i. duidelijk dat de Heksloot een prachtig weidegebied is met hoge aantallen broedvogels. Er bestaan plannen (overigens al jaren) om dit gebied deels te bebouwen en deels te veranderen in een recreatiegebied zoals Spaarnwoude. We zullen uitzoeken hoe concreet deze plannen zijn en u daar komende tijd over informeren.

Tom van den Boomen.

P.S. Alle gegevens, broedgegevens, maar ook andere waarnemingen zijn van harte welkom bij de tellers: Tom van den Boomen, Rooseveltstraat 24 Haarlem, tel: 311984. Peter de Jong, Spaarndamseweg a/6 15, woonark Winderkind, tel: 384351.

Broedvogeltelling Heksloot.

	<u>1984</u>	<u>1983</u>	<u>1982</u>
Kievit	78-112	74-101	73-113
Tureluur	14-18	16-27	22-29
Grutto	19-31	23-33	37-40
Scholekster	25-42	5-28	26-37
Watersnip	2	2-3	3
Slobeend	12-25	17-24	10-15
Knobbelzwaan	3	2	1-4
Meerkoet	20-27	14-25	7-15
Bergeend	0-9	1-7	2-6
Wilde Eend	15-35	14-40	?
Waterhoen	5-15	7-12	?
Zomertaling	?	0-2	-
Wintertaling	1-4	0-2	0-4
Kuifeend	0-5	1-9	0-8
Fuut	8-12	9-12	?
Veldleeuwerik	3-5	6	?
Graspieper	5-10	6-9	?
Rietgors	2-6	1-4	1
Rietzanger	1-2	1	4
Bosrietzanger	?	0-1	-
Kleine Karekiet	3-6	4	5
Ringmus	1	1	?
Witte Kwikstaart	2	0	-
Torenvalk	0-1	-	-
Koekoek	1	?	?

Tom van den Boomer.